

[Undervisningsministeren.]

Det er afvist. Det mente jeg vi havde taget afsked med nu. Det, jeg mente man skulle søge forhandling om, var det, der er forelået vedrørende uddannelsesfonden.

Jeg mener i øvrigt også, at de grupper af unge studerende, der med sikkerhed kan gå ud til en stilling, skal man i særlig grad tænke på, når man yder lån under de sidste års studier; det vil der i høj grad blive brug for. Legaterne vil slet ikke slå til, selv ikke til de begyndende studenter læsning, og heller ikke til de allerdårligst stillede, i hvert fald ikke med de beløb, vi har til rådighed nu. Der skal anvendes et betydeligt beløb som lån, naturligvis fortrinsvis til de elever, der har sikkerhed for at gå ud til en stilling. Hvis man skulle gå højere op og også yde lån til unge, hvis forældres indkomst er af en anden størrelsesorden end de indkomster, vi her har opereret med, synes jeg også, man i så fald måtte overveje at stille flere penge til rådighed til lånene. Det skal ikke gå ud over de grupper, vi her har beskæftiget os med.

Jeg synes, at de undersøgelser, der er foretaget på universitetet, er meget grundige og saglige, og jeg kan sige til det ærede medlem hr. Søgaard, at ministeriet vil søge foretaget en tilsvarende undersøgelse for den del af de unge, der ikke er universitetsuddannede. Jeg vil sige til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, at den gruppe af unge, der står uden for universitetsuddannelsen, i højere grad vil have brug for legater end de universitetsuddannede. Det vil formentlig føre til, at hvis der skal gennemføres yderligere foranstaltninger, må man til den tid stille et forholdsvis større beløb til rådighed til unge uden universitetsuddannelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændring i lov om ungdommens uddannelsesfonds forvaltning og virksomhed.

Ændringsforslag nr. 2

forkastedes med 90 stemmer mod 68; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 1

vedtoges med 89 stemmer mod 66; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

§ 1, således ændret, og §§ 2-5 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten. (Om skattelempler til fremme af uddannelsen) [af Ninn-Hansen m. fl.].

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om hjemmeværnet.

(Første behandling findes i tidenden sp. 1763, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 821).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Frode Jakobsen: Forslaget til en ny hjemmeværnslov har nu været gennem en grundig udvalgsbehandling, og som det fremgik af første behandling, er der to problemkomplekser, som har stået i for-

[Frode Jakobsen.]

grunden: kvindekorpsets stilling og hjemmeværnets distinktionering og grader.

Udvalget er lykkeligvis nået til enighed på begge punkter. Med udvalget mener jeg udvalget minus det ærede medlem hr. O. Mathiasen. Hans tilslutning havde vi ikke regnet med, og den har vi da heller ikke fået.

Hvad angår kvindekorpset, viser deres korte historie en stadig udvikling fra mere løse foreninger henimod en fastere og fastere stilling som et led i vort samlede forsvar. Der har været enighed om, at alt frivilligt forsvarsarbejde skal forblive samlet i hjemmeværnet. Derfor er det klart, at det sidste skridt i udviklingen fra forening til et led i forsvaret kun kan tages ved, at kvindekorpset fuldt ud bliver en del af hjemmeværnet. At der har kunnet opstå problemer og misforståelser under en sådan udvikling fra forening til at være en integrerende del af forsvaret, er der ikke noget mærkeligt i. Udvalget er kommet til det resultat, at hvis kvindekorpset skal spille den store rolle, som vi alle sammen ønsker, må de også have den klarhed i opbygning og den entydighed i kommandoforhold, som er nødvendig for et militært forsvar, hvis det skal kunne fungere. Derfor er udvalget blevet stående ved forsvarsministerens forslag med nogle bemærkninger i betænkningen, som skal tydeliggøre, hvad et par udtryk i loven dækker.

Jeg mener, at man dermed er nået frem til den endelige, fulde indføjeelse af kvindekorpset i Danmarks forsvar, og jeg er vis på, at også dette sidste skridt på vejen vil blive til gavn for kvindekorpset.

Det andet problemkompleks har drejet sig om, hvorvidt hjemmeværnets befalingsmænd, professionelle såvel som frivillige, skal bære de samme distinktioner og de samme gradsbetegnelser som værnerne; det er alle de henvendelser, som udvalget har modtaget fra hjemmeværnets befalingsmænd, gået ud på. Der har været nogen modvilje mod det fra værnerne side, en modvilje, som måske ikke er uforståelig og i hvert fald ikke forbavsende.

Da vi oprettede hjemmeværnet, regnede vi ikke en sådan overensstemmelse med f. eks. hæren for en nødvendighed. Vi ville måske endda i begyndelsen have anset det

for prætentivt. Jeg havde personligt lige så gerne set, at hjemmeværnet havde hævdet sig med sine egne distinktioner, sine egne betegnelser; men erfaringer er noget, man må bøje sig for, og vi har nu haft et hjemmeværn i over 12 år, og de, der har skoen på, er ikke i tvivl om, at det ville være mere praktisk i hjemmeværnets konstante samvirken med værnerne, om værnerne personel af distinktioner og gradsbetegnelser, således som det er skik inden for værnerne, straks kan erkende også hjemmeværnsmandens placering. På den anden side er det en selvfølge, at det også klart skal kunne ses, at hjemmeværnsmanden er en hjemmeværnsmand.

Den højtærede forsvarsminister efterlyste ved første behandling en vejledning på dette punkt. Der er nu opnået enighed i udvalget, og hvis vi tør kalde det en vejledning, så er den hermed givet i udvalgets betænkning.

Bortset fra de to punkter, som jo trods alt ikke er noget centralt i hjemmeværns-tanken, har der ikke været megen diskussion i udvalget. Der er sket det, at hjemmeværnet gennem de 12 års virke har vundet en fast position i det danske folk; dets militære nødvendighed er erkendt fra alle sider, dets arbejde er blevet et led i landsbyernes og byernes liv. De titusinder af frivillige mænd og kvinder bidrager ikke blot til at øge sikkerheden i vort land, men deres ofre af tid og kræfter er med til at lette også økonomiske byrder for alle dem, som ikke er med. For skulle den opgave, som de løser: en overvågning af hele vort land, af enhver landsby, løses af indkaldte soldater eller af professionelle, ville det betyde udgifter af et helt andet omfang end hjemmeværnets beskedne budget. Jeg håber, at dette vil blive erkendt i videre og videre kredse, og jeg er glad for, at hjemmeværnsloven ved denne lejlighed vil blive vedtaget med et endnu mere overvældende flertal end nogen sinde før.

Østergaard: Da mit partis ordfører, det ærede medlem hr. From, ikke kan være til stede, skal jeg på venstre vegne knytte nogle bemærkninger til hjemmeværnslovsforslaget, som det efter udvalgsbehandlingen foreslås ændret.

Hele principgrundlaget for hjemmevær-

[Østergaard.]

net er der jo almindelig enighed om; det kom da også tydeligt til udtryk i de fleste ordførerindlæg ved første behandling, og man kan egentlig godt sige, at denne kendsgerning nærmest er blevet understreget ved de forholdsvis få ændringsforslag, der foreligger til anden behandling. Disse ændringsforslag er også udtryk for, at vi i udvalget har bestræbt os for i så stor udstrækning som muligt at imødekomme ønskerne fra hjemmeværnet, der står i det daglige, praktiske arbejde.

Imødekommenheden skal dog ikke alene findes i ændringsforslagene, men også i udtalelser, som er fremsat i betænkningen. Jeg vil nævne et eksempel herpå. Et af de mest omstridte punkter har jo været kvindekorpserne. Kvindekorpserne var utilfredse med den nye placering, de skulle have ifølge ministerens oprindelige lovforslag. Vi har i udvalget forsøgt at imødekomme kvindekorpsernes ønsker så langt som muligt uden at komme i konflikt med princippet om det entydige kommandoforhold, og hvad der er nået på det område, kommer naturligvis ikke alene til udtryk i ændringsforslaget til § 4, paragraffen, hvori der står, at hver korpschef til rådighed skal have en stab, hvis sammensætning fastsættes af forsvarsministeren; det kommer langt mere til udtryk i bestemmelsen om, at i tjenestebestemmelserne for de kvindelige korpschefer indføres visse bestemmelser til at imødekomme deres ønsker. Ligeledes har den erklæring, som ministeren i betænkningen har afgivet til udvalget — og dermed også til offentligheden — om de kvindelige korpschefers rolle som rådgivere, en vis betydning og er en imødekommenhed over for kvindekorpsernes ønsker.

Jeg ved ikke, om kvindekorpserne er tilfredse med resultatet, men det har ikke været praktisk muligt at komme længere. Jeg vil dog gerne udtrykke håbet om, at det, hvis der eventuelt skulle være lidt utilfredshed tilbage hos kvindekorpserne, da ikke i fremtiden må give sig udtryk i en svækket indsats i deres i øvrigt så forjættede arbejde.

Angående ændringsforslag nr. 3, der vedrører gradsbetegnelserne, har jeg ingen bemærkninger ud over det, som jeg allerede

har anført: at det stort set betyder en imødekommenhed over for ønsker, der under udvalgsbehandlingen er fremført af hjemmeværnet.

Ud over disse få bemærkninger til de få ændringsforslag vil jeg gerne gøre en bemærkning vedrørende noget af det, som står i betænkningen. Det drejer sig især om afsnittet angående regionsforsvarets interne struktur. Jeg vil blot fastslå, at der er ting, som umuligt kan indgå i de egentlige lovparagraffer, men som det er såre nyttigt at få klaret; det er sket i dette lille afsnit i betænkningen, og det vil jeg gerne udtrykke min tilfredshed med.

Hvad angår ministerens efterlysning ved første behandling af råd med hensyn til hjemmeværnets distinktionsforhold, vil jeg sige, at det resultat, som man under udvalgsbehandlingen er nået til, og som er fastslået i betænkningen, også er at betragte som en imødekommenhed over for de ønsker, som er blevet fremsat af hjemmeværnet. Det er et problem, hvorom der kan siges forskelligt for og imod, men et råd er altså på det område givet den højtærede forsvarsminister af udvalgets flertal.

Til slut vil jeg udtale håbet om, at de former for imødekommenhed, som jeg mener er udvist af udvalget under udvalgsbehandlingen, af hjemmeværnet må blive betragtet som en opmuntring i det daglige, praktiske arbejde til gavn for forsvaret.

Med disse bemærkninger kan jeg på mit partis vegne anbefale ændringsforslagene og lovforslaget i øvrigt.

Erik Kragh: Det er med stor tilfredshed, at man kan konstatere, at der i udvalget om forslag til lov om hjemmeværnet er nået enighed om de principielle linjer i loven, og at lovforslaget af alle kan anbefales til vedtagelse — naturligvis med undtagelse af socialistisk folkeparti, der ønsker, at Danmark skal ligge åbent for besættelse ved et overfald udført med et par tusind mand, et standpunkt, der ville sætte os uden for det vesteuropæiske fællesskab, men som utvivlsomt vil høste megen anerkendelse andetsteds.

I udvalget har været drøftet tre principielle forhold: regionsforsvarets kommandostruktur, kvindekorpsernes stilling og

[Erik Kragh.]

hjemmeværnspersonellets gradsbetegnelser og distinktionering, og jeg skal ganske kort kommentere disse spørgsmål.

Hvad angår det første, regionsforsvarets kommandostruktur, er det meget vigtigt, at det nu er slået fast af den højtærede forsvarsminister og af udvalget, at det er regionschefen, der har den operative ledelse af regionsforsvaret, og at han udøver denne over for regionsforsvarets enkelte bestanddele: lokalforsvarsenheder, hjemmeværnsenheder, pladskommandantskaber m. v., endvidere at regionslederen under øvelser og i krigstid indgår som faglig rådgiver i regionschefens stab. Hermed skulle enhver tvivl være udryddet vedrørende disse for regionsforsvarets effektivitet afgørende forhold.

Med hensyn til kvindekorpsets stilling er der desværre ikke nået det, som mit parti kunne have ønsket; men der er mellem den højtærede forsvarsminister og udvalget nået enighed om visse principper i de fremtidige tjenestebestemmelser for kvindekorpsets, som sikrer korpsscheferne en større indflydelse på deres korps, end det umiddelbart fremgår af lovforslaget. Jeg tænker her på de kvindelige korpsscheferes ret til at deltage i forhandlinger vedrørende det kvindelige personel og dets uddannelse, og at uddannelsen af kvindeligt personel i videst muligt omfang forestås af kvindelige befalingshavende. Af betydning er også, at de hidtil bestående sekretariater for korpsscheferne lovfæstes som stabe. Alt i alt er det betydelige forbedringer, som der er grund til at være tilfreds med.

Hvad angår hjemmeværnspersonellets gradsbetegnelser, har der inden for kredse i hjemmeværnet været ønske om at få værnenes gradsbetegnelser og distinktioner. Der har måske næppe været enighed inden for alt hjemmeværnets personel herom, men henvendelser i sagen er kun kommet fra de kredse, der ønskede værnenes gradsbetegnelser og distinktioner. Der har ingen henvendelse været i modsat retning.

Over for disse ønsker har stået de ansvarlige militære myndigheders — altså forsvarsstyrelsens — og officersorganisationernes ønske om, at noget sådant ikke blev gennemført. Der har bl. a. været fremført, at tillæggelsen af egentlige militære grader

til personel, som ikke har de for disse grader ellers nødvendige militære kvalifikationer, vil blive følt som en devaluering.

Selv om man i og for sig ikke kan afvise disse betragtningers rigtighed og ej heller kan afvise de berettigede interesser, værnenes personel har på dette område, har et flertal i udvalget dog fundet, at hensynet til at stille hjemmeværnet bedst muligt inden for helheden er mere tungtvejende end de nævnte interesser, og man har derfor anset det for at være den for helheden bedste løsning at imødekomme hjemmeværnets ønsker med hensyn til gradsbetegnelser og distinktioner.

Efter betænkningens afgivelse er der i folketinget fremsat et forslag til lov om ændringer i og tilføjelser til lov om normering og klassificering af statstjenestemandstillinger vedrørende hjemmeværnet, altså et lovforslag, der er en direkte følge af forslaget til lov om hjemmeværnet. Selv om jeg naturligvis er klar over, at dette nye lovforslag først skal behandles i morgen, er der imidlertid en enkelthed deri, som hænger så nøje sammen med lovforslaget om hjemmeværnet, at jeg mener kort at måtte berøre den.

I forslag til lov om hjemmeværnet § 11, stk. 1, er regionsleder og kvindelig korpsschef ligestillet, hvilket de i øvrigt også er i hjemmeværnets eget oprindelige lovudkast. Efter de af udvalget foreslåede ændringer til § 11, stk. 2, har regionsledere og korpsschefer graderne oberst/kommandør eller oberstløjtnant/kommandørkaptajn i hjemmeværnet.

Under hensyn hertil er det uforståeligt, at regionsledere i lovforslaget om normering henføres til 27. lønningsklasse, uanset om de er oberster eller oberstløjtnanter, medens korpsscheferne henføres til 25. lønningsklasse sammen med distriktsledere af 1. grad, med hvem de ikke er ligestillet. Korpsscheferne sættes altså ikke i lønningsklasse med regionsledere, med hvem de er ligestillet.

Det er mig endvidere bekendt, at hjemmeværnsledelsen ønsker, at korpsschefernes erhvervelse af oberstgraden gøres betinget af 10 års tjeneste som korpsschef, medens en sådan betingelse ikke stilles for regionsledernes vedkommende.

Det forekommer mig derfor, at der her

[Erik Kragh.]

synes at være en forringelse af korpschefernes stilling såvel gradsmæssigt som lønningsmæssigt, der ikke harmonerer med hjemmeværnslovens klare fastsættelse af ligestilling mellem regionsledere og de kvindelige korpschefer.

Det kan næppe være forskel i uddannelsen, der kan motivere det foreslåede, idet man fra kompagnichef over distriktsleder kan opnå stillingen som regionsleder alene med den uddannelse, der gives på hjemmeværnets kursus, altså uden overhovedet at have tjent i hæren, søværnet eller flyvevåbnet. På samme måde kan man blive korpschef gennem den uddannelse, der gives ved hjemmeværnet, altså kvindekorpsene.

Jeg tillader mig at tro, at der her foreligger en ren og skær fejltagelse, og jeg tillader mig at henstille til den højtærede forsvarsminister, at disse forhold rettes, således at den ligestilling mellem regionsledere og de kvindelige korpschefer, der klart er udtrykt i lovforslaget om hjemmeværnet, gennemføres på det gradsmæssige og lønningsmæssige område.

Idet jeg med disse få bemærkninger på mit partis vegne anbefaler lovforslaget til vedtagelse, vil jeg under henvisning til de mere udførlige principielle udtalelser om hjemmeværnets betydning for det samlede forsvar, som jeg fremsatte ved lovforslagets første behandling, udtrykke håbet om, at den nye lov må medvirke til at styrke hjemmeværnets effektivitet, må medvirke til, at den virksomhed og den dygtiggørelse, der dels afhænger af de ydre rammer, man giver hjemmeværnet, dels afhænger af den enkelte hjemmeværnsmands indsats, må få en yderligere fremgang ved gennemførelsen af dette lovforslag.

Aage Fogh: På mit partis vegne skal jeg anbefale at stemme for de stillede ændringsforslag og det således ændrede lovforslag.

O. Mathiasen: Det fremgår af den afgivne betænkning, at der i udvalget har været et meget stort flertal, som indstiller lovforslaget til vedtagelse med nogle ændringer, og at kun min ringhed anbefaler at forkaste det.

Jeg har ved lovforslagets første behandling fremført nogle argumenter til begrundelse af den stilling, som mit parti og jeg selv indtager til denne sag, og det er mit indtryk, at alle ærede ordførere, den højtærede minister og alle medlemmer, som er til stede i denne sal, er blevet klar over, hvordan vor stilling er.

En af grundene til, at jeg ønsker at fremsætte et par bemærkninger her ved lovforslagets anden behandling, er bl. a. en udtalelse, som den højtærede forsvarsminister fremsatte ved lovforslagets første behandling, og som jeg dengang — i hastværket, kan jeg måske sige — ikke fik lejlighed til at svare på. Den højtærede minister sagde bl. a., at når vi i mit parti har taget den stilling, at vi 100 pct. går imod det foreliggende lovforslag og vil afskaffe såvel hjemmeværn som alt andet militært værn i dette land, så stiller vi os, sagde den højtærede forsvarsminister, faktisk uden for enhver saglig diskussion om forsvarsproblemer af enhver art, og fortsatte den højtærede forsvarsminister, så gælder ethvert argument, som vi fremfører, intet som helst, fordi man på forhånd ved, at vor hensigt er at afskaffe alt militær.

Nu ved jeg naturligvis ikke, hvor meget der ligger i denne udtalelse. Hvis den højtærede forsvarsminister dermed mener, at vore argumenter intet er værd, når selve organisationen af det militære hjemmeværn drøftes, således som det sagligt og særdeles grundigt er sket i udvalget, så skal jeg gerne indrømme, at vi er ikke meget interesserede. Jeg har derfor under udvalgsarbejdet heller ikke blandet mig i denne diskussion, selv om jeg, det skal indrømmes, har lyttet med opmærksomhed, når diskussionen har drejet sig om interne forhold som f. eks. det forhold, som de kvindelige korps inden for hjemmeværnet ønsker at stå i til det mandlige korps, om distinktioner og uniformer og placeringer i det hele taget.

Jeg sagde ved første behandling, at hele den militære hjemmeværnsstrategi forekom mig at være latterlig og nærmest til at more sig over, men så føjede jeg til: hvis bare ikke sagen var så dødsensalvorlig. Jeg tillader mig at erindre ærede medlemmer om denne udtalelse, for jeg har ved adskillige møder ude i landet diskuteret hjemme-

[O. Mathiasen.]

værnet og andre militære problemer med adskillige, bl. a. også med forskellige ærede medlemmer af det høje ting. Ved et af disse møder blev der sagt til mig, at jeg ved lovforslagets første behandling havde gjort grin med hjemmeværnet. Jeg vil gerne her have lov til at sige, at dette ikke er rigtigt, hvad der også fremgår af det stenografiske referat. Sagen er efter min mening alt for alvorlig til, at der skal gøres grin med den. Jeg har ikke gjort det og agter ikke at gøre det.

Hvis den højtærede forsvarsminister med denne udtalelse, som jeg refererede, har ment noget i retning af, at vi i mit parti ved behandlingen af og diskussionen om hjemmeværn og andre militære sager bør stille os udenfor og ikke tage del i forhandlingerne, fordi vore argumenter intet som helst betyder, må jeg sige så stærkt, jeg kan det, at den går ikke. Den højtærede forsvarsminister kan lige så godt med det samme gøre sig klart, at socialistisk folkeparti er her i denne sal med 11 mandater. Vi er her, og vi agter at blive her, så længe vore vælgere giver os mandat til at være her. Vi vil ved enhver lejlighed, hvor militære problemer er til behandling, tage del i forhandlingerne og her fra den høje talerstol fremsætte de synspunkter, som vi finder rigtige, søge at modarbejde den militære oprustning, den militære galskab, selv om, ja, ikke mindst fordi samtlige øvrige partier går ind for denne galskab. Og dette gælder ikke mindst, når vi behandler den galskab, der efter vor mening er en af de største, hjemmeværnet.

Det er klart, at det i høj grad kan virke nedslående på det enlige mindretal i udvalget at stå alene over for den kompakte masse af 16 ærede medlemmer, som stiller sig ganske uforstående over for vore synspunkter. Der er imidlertid en ting, som jeg ikke undlader at gøre opmærksom på, den nemlig, at de synspunkter, vi gør gældende i denne sag, deles i hvert fald i det mindste af de næsten 150 000 vælgere, som gav vort parti tilslutning ved sidste valg. Jeg er endda overbevist om, at vi i denne sag har meget større tilslutning, end valget viste.

Dernæst er der noget andet, jeg gerne vil gøre en enkelt bemærkning om. I pressen blev det for nogle dage siden meddelt, at

arbejdskonflikten nu også havde fået virkning for hjemmeværnet. Der siges i denne pressemeddelelse, at hjemmeværnet kan blive årsag til uro, en uro, som hjemmeværnet ikke ønsker at give anledning til. Derfor er det blevet indskærpet, at der skal vises tilbageholdenhed med skydeøvelser i bebyggede områder, så længe konflikten står på. Der er udstedt totalforbud mod skydning uden for skydebanerne. Det vil altså sige, at hjemmeværnsledelsen blankt indrømmer, at hjemmeværnet kan virke provokerende på landets befolkning og under urolige forhold kan blive årsag til uheldige ting. Det er jeg ganske enig med hjemmeværnsledelsen i, og forholdet bliver så meget mere grelt, som § 29 siger, at hjemmeværnets personel har pligt til at opbevare våben og ammunition. Jeg må sige, at jeg billiger ganske det forbud, der er udstedt. Jeg kunne bare ønske, at forbuddet blev udvidet til også at gælde i en krigssituation. Der ville efter efter min overbevisning ske færre ulykker, hvis hjemmeværnet så blev inden for sine egne skydebaner.

Om kort tid kommer dette lovforslag til endelig vedtagelse i det høje ting. Alle ærede medlemmer undtagen socialistisk folkeparti synes at ville gå ind for det. At de konservative og venstre står bag forslaget, kan naturligvis ikke undre nogen. De to store gamle partier har aldrig lagt skjul på deres stilling til militæret, til forsvarssagen. En sådan stilling er der en vis konsekvens i, og det må man til en vis grad respektere. At de uafhængige også har fået mandater i det høje ting, gør ikke denne sag bedre.

Noget lignende må desværre siges om det socialdemokratiske parti. Den tid er jo for længst forbi, da socialdemokratiet ville afruste vort land. Det kan nok give en mangeårig socialist og antimilitarist anledning til bitre tanker at konstatere, at socialdemokratiet i dag synes mere militaristisk end det yderste højre. Forholdet er jo dette, at havde socialdemokratiet holdt fast ved afrustningstanken, så ville der i dag være stort flertal i det høje ting for at gennemføre en afrustning af Danmark. I stedet for står socialdemokratiet som ledende faktor i en militær oprustning, vi aldrig har kendt mage til i vort land. Med fuld musik har

[O. Mathiasen.]

socialdemokratiet her i landet sagt farvel til arbejdernes internationale kamp mod militarismen og står opmarcheret, rede til at gå i krig mod arbejderne i andre lande, og det sker endda i alliance gennem NATO med en del lande som f. eks. Portugal, hvor kapitalistisk og militaristisk diktatur råder, og hvor arbejdernes partier og organisationer er forbudt. Forstå det, hvem der kan.

Sidst i billedet af den militaristiske opmarch står så det radikale venstre. Så vidt jeg forstår, vil alle partiets ærede medlemmer stemme for det foreliggende forslag om det militære hjemmeværn, således som man medvirkede til gennemførelse af militærfølget umiddelbart før folketingsvalget uden at spørge vælgerne om deres mening om det. Den sidste rest af partiets gamle antimilitarisme synes altså at være forsvundet. Det forekommer mig at være en såre tragisk udvikling for det parti, som fredsvener og antimilitarister gennem årene har sat deres lid til. Jeg har så meget kendskab til radikale kredse ude i landet, at jeg kan sige, at mange, mange radikale ikke billiger den militæropolitik, som folketingsgruppen synes at være enig i at føre. Det sidste valg har også tydeligt vist det samme.

Tilbage er kun den glædelige kendsgerning, at socialistisk folkeparti har fået en solid plads i det høje ting. Vi har fået denne plads — derom er jeg overbevist — ikke mindst i kraft af, at vi i vort program klart og konsekvent går ind for total afrustning af vort land, vort lands neutralitet, udtræden af NATO og en positiv selvstændig dansk indsats i fredens tjeneste gennem FN og andre internationale fredsorganisationer.

Det er mit partis medlemmer en stor glæde at vise, at vi rejser os for at stemme imod det militære hjemmeværn og det gøglerforetagende, som vi anser det for at være. Vi er overbevist om, at vi har en meget stor del af landets befolkning bag os, når vi gør det, og vi tror, vi vil blive mange flere, jo mere de gamle partier fremturer i den militære dødendans.

Iver Poulsen: Mit parti finder det rigtigt og glædeligt, at hjemmeværnets befalings-

mænd nu betegnes og distinktioneres på samme måde som andet militært personel, for derved viser man, at hjemmeværnet tillægges samme værdi som andre militære værn; men det forekommer os overflødigt, at man yderligere distinktionerer hjemmeværnets befalingsmænd med en særlig afmærkning på ærmet, dels fordi det allerede fremgår af afdelingsmærket på kraven, at manden hører til hjemmeværnet, dels fordi ærmeafmærkning af sikkerhedsmæssige grunde formentlig må fjernes under krigsforhold.

Når man nu beslutter sig til at benævne hjemmeværnets befalingsmænd på samme måde som værnenes personel i øvrigt, forekommer det os uheldigt, at man lader den enkelte befalingsmand vælge, om han vil benytte sin militære grad eller sin hjemmeværnsbenævnelse. Vi kunne ønske, at de pågældende kun måtte benytte de militære grader og benævnelser, som man nu tildeler dem.

Da mit parti som bekendt er for lille til at blive repræsenteret i udvalgene, har vi heller ikke haft lejlighed til at følge udvalgsarbejdet angående denne vigtige sag. Derfor har jeg gerne villet fremføre disse få bemærkninger, som ikke vil afholde os fra at stemme for de stillede ændringsforslag.

Forsvarsministeren (Poul Hansen): Jeg vil gerne først takke udvalgets flertal for velviljen over for lovforslaget og for den indstilling, der fremgår af betænkningen. Jeg takker samtidig udvalget for den hurtige og grundige behandling af lovforslaget.

Jeg føler ingen anledning til ved denne lejlighed at fortsætte diskussionen med det ærede medlem hr. O. Mathiasen, bortset fra at jeg dog gerne vil sige, at jeg aldrig nogen sinde har tænkt mig at ville lægge hindringer i vejen for, at det ærede medlem og hans parti kan fremsætte deres anskuelser vedrørende denne sag såvel som alle andre sager. Det var slet ikke det, jeg udtalte mig om ved første behandling; jeg udtalte mig kun om, hvilken vægt man kunne tillægge de argumenter, der blev fremført fra det ærede medlems parti.

I dag ønsker jeg at gøre nogle bemærkninger om nogle af de spørgsmål, der har været fremme under udvalgsbehandlingen, og som der nu er taget stilling til dels

[Forsvarsministeren.]

igennem ændringsforslagene, dels ved om-talen i betænkningen.

Hvad angår hjemmeværnsgrenenes kom-mandomæssige placering i regionalforsvaret og distinktionsspørgsmålet, kan jeg ganske henholde mig til, hvad der er udtalt i betænkningen. Det er rigtigt, at jeg ved første behandling bad om en vejledning; den har jeg fået, det takker jeg for, og den vil blive fulgt.

Da vi jo nu må gå ud fra, at hjemmeværns-lovforslaget gennemføres med de i betæn-ningen stillede ændringsforslag, følger deraf, at kvindernes deltagelse i det frivillige for-svar kommer til at foregå på et andet grundlag end tidligere, nemlig på grundlag af kvindekorpsets fuldstændige inkorpore-ring i hjemmeværnet, medens deltagelsen hidtil er sket på grundlag af overenskomster mellem kvindekorpsets foreninger og for-svarsministeren.

Ved overgangen til denne nyordning vil jeg gerne gentage — for det synes jeg der er grund til — hvad jeg sagde ved frem-sættelsen, nemlig at den foreslåede ændring ikke på nogen måde må opfattes som en kritik af det hidtidige arbejde. Der er tvært-imod grund til at rette en varm tak til kvindekorpset for det arbejde, de gennem årene på en så udmærket måde har udført. Jeg føler det lidt vemodigt, at vi ikke i fuld overensstemmelse med alle kvinde-korpsets ledere kan gå ind under de nye forhold; men jeg er på den anden side sikker på, at nyordningen i det daglige arbejde reelt vil betyde en forbedring af vilkårene for det kvindelige frivillige for-svarsarbejde, og jeg er ligeledes sikker på, at man fra alle sider vil medvirke til, at nyordningen vil komme til at fungere efter sin hensigt. Der er for så vidt ikke længere nogen nødvendighed for at opretholde pri-vate foreninger for kvindekorpsets med-lemmer, men hvis man alligevel ønsker at gøre det, kan jeg ikke se nogen grund til at indvende noget herimod. Jeg har tvært-imod over for kvindekorpsets ledere ud-

talt, at hvis man vil opretholde foreninger f. eks. med visse rekrutteringsopgaver, vil vi i forsvarsministeriet stille os velvilligt over for at yde økonomisk støtte til sådanne opgavers løsning.

De tjenestebestemmelser, som har været gældende specielt for kvindekorpsets le-dere, og som har haft deres baggrund i de hidtidige overenskomster, skal nu revideres, og jeg vil gerne præcisere, at denne revision vil blive foretaget efter de direktiver, som dels er indeholdt i lovforslagets § 6, dels i bemærkningerne dertil og i bemærknin-gerne i udvalgets betænkning.

I ændringsforslag nr. 3 foreslås det, at alle hjemmeværnets befalingsmænd og kvin-delige befalingshavende enten udnævnes til eller tillægges grader svarende til de spe-cielle værnsgader. Det er kendt, at såvel værnsledelserne som værnenes officersorga-nisationer har været og stadig er meget betænkelige ved denne anvendelse i hjem-meværnet af værnenes grader og helst havde set, at dette ikke var sket. Værnens officers-organisationer henviser til, at befalingsmæn-dene i hjemmeværnet normalt ikke besidder de samme uddannelsesmæssige forudsætnin-ger, som befalingsmændene i de tilsvarende grader i værnene har, og man har givet udtryk for en vis frygt for konsekvenserne i denne nyordning.

Når man imidlertid i fremtiden vil tage sådanne hensyn, at gradernes anvendelse i hjemmeværnet ikke får nogen forringende konsekvens for værnens faste personel, f. eks. under lønforhandlinger, er jeg i øvrigt enig i, at der er mange praktiske forhold, som taler for, at vi imødekommer det stærke ønske om, at hjemmeværnets be-falingsmænd og befalingshavende dels får værnens distinktioner, dels får adgang til at benytte enten deres hjemmeværnsgader eller de værnsgader, som korresponderer dermed.

I anledning af de bemærkninger, der faldt ved første behandling om hjemme-værnet på Bornholm, vil jeg gerne sige, at der hverken ved dette lovforslag eller ved

[Forsvarsministeren.]

det tilsluttede normeringslovforslag, som er fremsat af den højtærede finansminister, er foregrebet noget med hensyn til det bornholmske hjemmeværens forhold. Jeg kan i øvrigt oplyse, at der allerede foreligger en indstilling fra hjemmeværet, hvoraf det fremgår, at de 7 år, der er forløbet, siden det bornholmske hjemmeværn henlagdes under hjemmeværensregion V, har vist, at denne ordning i visse henseender er behæftet med mangler, der i forbindelse med mere psykologisk betonedede forhold har medført et stigende ønske fra det bornholmske hjemmeværn om at genvinde en vis selvstændighed, uden at der dog i denne forbindelse har været tale om at genoprette det bornholmske hjemmeværn som hjemmeværensregion. Hjemmeværet indstiller derfor, at Bornholms hjemmeværn gøres selvstændigt materielforvaltende og regnskabspligtigt, og at distriktet henlægges direkte under hjemmeværets ledelse. Jeg tilføjer, at der ikke synes at være forhold, der taler for, at vi i forsvarsministeriet ikke skulle kunne imødekomme denne indstilling.

Ved fremsættelsen af lovforslaget blev det meddelt, at der i tilknytning hertil ville blive fremsat et normeringsforslag. Ved de forhandlinger, der er ført om normeringsforslaget, har man ikke ment fuldt ud at kunne imødekomme de ønsker, som hjemmeværet har fremsat, og derfor må man være opmærksom på, at nogle af de oplysninger, der er givet i forbindelse med hjemmeværensforslaget, er korrigeret ved normeringsforslaget. Jeg kan dog sige, at der ikke herved er sket nogen ændring i antallet af det personel, som forudsattes ansat.

Det ærede medlem hr. Erik Kragh omtalte normeringen af korpsscheferne. Jeg kan herom sige, at hjemmeværet havde ønsket netop denne normering, som det ærede medlem taler om, men at man ved forhandlingerne er nået til det resultat, som normeringsforslaget giver udtryk for. Så vidt jeg har forstået disse forhandlinger, er det ikke mindst de uddannelsesmæssige forhold, man derved har hæftet sig ved. Nu foreligger normeringsforslaget for det høje ting, og det står jo så til det høje tings medlemmer at bestemme, hvorledes forslaget til sin tid skal se ud.

Må jeg til slut sige, at selv om ikke alle

hjemmeværnets medarbejdere vil føle sig fuldt tilfredsstillet ved den revision, som nu gennemføres, er hjemmeværnets ønsker dog efter min opfattelse imødekommet i et sådant omfang, at der herved er givet hjemmeværet dels reelt forbedrede arbejdsmuligheder, dels et incitament til yderligere styrkelse, en styrkelse, der efter min opfattelse gerne skulle vise sig både i en kvalitativ forbedring og i en yderligere tilgang. Vi vil naturligvis nu gennem det administrative arbejde søge at følge de hensigter op, som også folketinget gennem sin behandling af dette lovforslag har givet udtryk for.

Jeg kan anbefale de stillede ændringsforslag til vedtagelse.

Aksel Larsen: Det forekommer mig, at det ærede medlem hr. Erik Kragh påstod om socialistisk folkeparti, at vi ønsker, at Danmark skal ligge åbent for en fremmed besættelse, der kan udføres ved hjælp af et par tusind mand. Jeg kan ikke forstå, at det ærede medlem kan tillade sig at påstå, at vi nærer et sådant ønske. Vi ønsker aldeles ikke, at vort land skal besættes. Hvis jeg ville gå over i den boldgade, kunne jeg påstå om det ærede medlem, at han ønsker, at alle indbyggere i Danmark skal slås ihjel, hvis en fremmed stormagt ville forsøge at besætte landet. Jeg er af den opfattelse, at dette land ikke kan forsvares militært i en moderne stor-krig, hvis det angribes af en stormagt, at en stormagt lige så let kan besætte dette land med det militær, vi har, som den ville kunne gøre det uden det militær, vi har; men i tilfælde af, at man forsøger et militært forsvar, ved jeg ikke, hvor mange der kommer til at overleve. Ud fra denne opfattelse kunne jeg udmærket godt beskyldte det ærede medlem hr. Erik Kragh for at nære det subjektive ønske, at flest muligt danskere skulle blive slået ihjel. Jeg gør det ikke, og jeg henstiller til det ærede medlem hr. Erik Kragh, at han ikke skyder andre ønsker i skoene, som han ved de ikke har. Det ærede medlem hr. Erik Kragh tillod sig at sige, at i hvis interesse socialistisk folkepartis stilling til militærpolitikken er, ved vi nok. Vil det ærede medlem ikke forklare, hvad han sigter til med denne forblommede udtalelse?

Erik Kragh: Ved forskellige lejligheder har jeg haft fornøjelsen at diskutere med det ærede medlem hr. Aksel Larsen, og det er det samme tema, det ærede medlem kører på, nemlig at Danmark kan ikke forsvare sig over for en stormagt. Jeg har egentlig altid troet, at det ærede medlem var i stand til at opfatte realiteten i det spørgsmål, der her er tale om. Realiteten er ikke, at Danmark skal kunne forsvare sig over for en stormagt, men realiteten er, at hvis vi ikke vil være udsat for fra den ene dag til den anden, så at sige i løbet af to timer at blive overfaldet og besat under en storpolitisk krise, så har vi kun én løsning: at slutte os sammen med vore allierede, med de magter, de lande, med hvem vi har så mange kulturelle og økonomiske bånd fælles, med det formål at hindre, at der overhovedet bliver krig, med det formål at hindre, at et angreb af nogen stormagt overhovedet bliver aktuelt. Det er det, vi har gjort.

Må jeg i denne forbindelse minde det ærede medlem hr. Aksel Larsen om, at præsident Eisenhower i 1957 udtalte, at De Forenede Stater ville komme ethvert NATO-land, der blev udsat for væbnet angreb, til hjælp, ville komme straks og med alle egnede midler. Må jeg minde det ærede medlem hr. Aksel Larsen om, at præsident Kennedy for en måned siden udtalte, at NATO-alliancen er De Forenede Staters grundlag udenrigspolitisk set, og at De Forenede Stater agtede at forøge deres styrke i Europa. Det er uhyre let at sige: Danmark, dette lille land, kan ikke forsvares over for en stormagt, og at vi alle sammen vil blive slået ihjel, men det er slet ikke det, der er tale om. Der er tale om, at vi sammen med alle vore venner ønsker at hindre nogen form for ekspansion i Europa, og dette er lykkedes os i de år, Atlantpagten har eksisteret

Det er naturligvis klart, at der er steder i Europa, hvor man med glæde lytter til det ærede medlem hr. Aksel Larsens argumentation, og det er f. eks. i Moskva, for det er netop den linje, man i Moskva ønsker gennemført. Man ønsker netop i Moskva, at de enkelte NATO-lande skal afruste, så at der bliver svage led i kæden, som der så bliver mulighed for at udnytte.

Det var det, jeg mente med min bemærkning om, at kommunistisk afrustningspolitik, hvorved landet netop ville blive lagt fuldstændig åbent for et kup, er en politik, der vinder anerkendelse andre steder, nemlig øst for jerntæppet.

Aksel Larsen: Det var godt, vi kunne få at vide, hvad det ærede medlem hr. Erik Kragh tænkte på, da han påstod, der var andre, der var interesseret i vor politik. Jeg har ikke noget imod, at det ærede medlem hr. Erik Kragh påstår noget sådant. Hvad angår vederhæftigheden af det ærede medlems påstande, kan man have sin mening. Jeg tillader mig blot at anmode det ærede medlem om at benytte sin indflydelse i det konservative folkeparti og den konservative presse, navnlig den konservative presse, til at få den til at holde op med at påstå, at de danske kommunister retter sig efter ordrer og ønsker fra Moskva, hvis det ærede medlem hr. Erik Kragh virkelig mener, at det er efter Moskvas ordre eller ønske, at mit parti siger afrustning af Danmark. Det er nemlig en kendsgerning, at det kommunistiske parti siger: vi vil under ingen omstændigheder have afrustet Danmark, ikke før de har afrustet i Amerika og andre steder. Det er en kendsgerning, at det kommunistiske partis ordfører under militærdebatten i folketinget i 1958-59, Alfred Jensen, erklærede, at kommunisterne mener, der skal være militær i dette land. Den konservative presse har hidtil kørt på, at kommunisterne i Danmark retter sig efter Moskvas ønsker; hvis dette er rigtigt, så kan det ikke være Moskvas ønske, at Danmark skal afrustes; men lad så det være.

Hvad det øvrige angår, som det ærede medlem hr. Erik Kragh her svarede mig, så var det efter recepten: goddag mand — økseskaft. Han gav en lang redegørelse for, hvorfor han mener, vi skal have et forsvar af militær art, hvorfor vi skal stå i NATO, hvad præsident Eisenhower sagde og Kennedy mener, og det kan alt sammen være udmærket. Det, jeg anholdt, var det ærede medlem hr. Erik Kraghs påstand om, at mit parti nærrede et subjektivt ønske om, at dette land blev besat af en fremmed magt. Det var det, jeg talte om, og jeg

[Aksel Larsen.]

sagde, at hvis jeg ville gå lige så langt ned i niveau, kunne jeg beskyldte det ærede medlem hr. Erik Kragh for subjektivt at ønske, at de flest mulige danskere blev slået ihjel. Derfor henstillede jeg til det ærede medlem hr. Erik Kragh ikke at komme med sådanne påstande om, hvad vi subjektivt ønsker.

(Kort bemærkning).

Erik Kragh: Jeg blev i og for sig forbavset over, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen, så vidt jeg forstod, holdt et langt forsvar for, hvad kommunisterne her i landet mener og tænker med hensyn til oprustning, afrustning o. s. v. Jeg har forstået, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen ikke længere er kommunist. Alt, hvad jeg har sagt, er, at følges de synspunkter, det ærede medlem og hans parti fremfører om den totale afrustning og neutralitet, lægges landet åbent, og det er netop nøjagtig den politik, man fra Sovjetunionens side kunne ønske at så mange som muligt af de europæiske NATO-lande ville følge, for så var der nemlig ikke længere nogen vanskeligheder for den russiske ekspansion.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Det ærede medlem hr. Erik Kragh skal lade være med at forsøge at dreje det derhen, at jeg ønsker at forsvare kommunisterne. Jeg har kun ønsket at få en lille smule logisk forklaring på, hvorledes man i samme åndedræt kan påstå, at kommunisterne efterlever Moskvas ønsker, og at det er Moskvas ønske, at Danmark skal være afrustet, når kommunisterne i Danmark siger, at Danmark skal have militær.

For at gøre det helt klart skal jeg tillade mig at oplyse, ikke det ærede medlem hr. Erik Kragh, men offentligheden om, at jeg har haft lejlighed til at diskutere også dette spørgsmål med ledende medlemmer af Sovjetunionens kommunistiske parti, som naturligvis ikke skulle give sig til at bestemme den politik, jeg ønskede at føre eller tilslutte mig i Danmark, men som deres opfattelse gav udtryk for, at det ikke ville være rigtigt at gå ind for afrustning i Danmark.

(Kort bemærkning).

Erik Kragh: Jeg må sige, at jeg har lidt vanskeligt ved at forstå det med kommunisterne. Jeg har egentlig slet ikke snakket om, hvad det kommunistiske parti ville eller ikke ville. Jeg har overhovedet slet ikke nævnt det, men det må være af gammel vane, det ærede medlem hr. Aksel Larsen tager det kommunistiske parti i forsvar. Jeg har kun talt om, hvor socialistisk folkepartis og det ærede medlem hr. Aksel Larsens egne anskuelser fører hen, og ikke andet.

Hermed sluttede forhandlingen.

§§ 1-3, ændringsforslag nr. 1, § 4, således ændret, §§ 5-10, ændringsforslagene nr. 2, 3 og 4, § 11, således ændret, ændringsforslag nr. 5, § 12, således ændret, og §§ 13-35 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget. Jeg skal lade den under punkt 6 på dagsordenen opførte sag udgå.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om sømandsskat.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3228).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.